

GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO TRẺ VỊ THÀNH NIÊN HIỆN NAY

(Trường hợp tại Quảng Ninh)

ĐOÀN THỊ THANH HUYỀN^()*

Xã hội phát triển và thay đổi nhanh chóng, gắn với các vấn đề phát sinh từ thực tiễn và các áp lực xã hội lên mỗi cá nhân và gia đình ngày càng nhiều, vì thế tâm lý, nhận thức và tư duy của mỗi thành viên trong xã hội ngày càng cao, chất lượng cuộc sống ngày càng tốt hơn nên các thành viên trong xã hội nhất là thế hệ trẻ được gia đình, xã hội, nhà trường chăm sóc tốt hơn. Chính điều này đã làm cho trẻ vị thành niên (lứa tuổi từ 10 đến 19 tuổi) phát triển nhanh hơn về hình thể và nhận thức, tâm lý và khả năng tiếp nhận các thông tin (cả tốt lẫn xấu). Do đó, trẻ vị thành niên dễ mắc phải những sai phạm, các loại tội mới như hiếp dâm, buôn bán ma túy, cố ý gây thương tích, trộm cắp tài sản, thậm chí giết người...

Trên cơ sở phân tích đánh giá một cách khoa học và khách quan nhiều phương diện cả về gia đình, nhà trường và xã hội, chúng tôi cho rằng những nguyên nhân cơ bản làm gia tăng tội phạm ở người chưa thành niên là do: (1) việc giáo dục pháp luật cho con cái trong *gia đình* chưa thực sự được coi trọng và đánh giá đúng mức; (2) giáo dục pháp luật trong *nhà trường* chưa được chú trọng; (3) sự phối hợp giữa *gia đình, nhà trường* và *xã hội* trong quản lý, giáo dục

trẻ em chưa đồng bộ và chặt chẽ. Đó là những nguyên nhân cơ bản dẫn đến sự gia tăng tình trạng vi phạm pháp luật ở trẻ vị thành niên. Thực trạng này đòi hỏi việc giáo dục pháp luật cho trẻ vị thành niên cần phải được quan tâm đặc biệt, trong nhà trường, ngoài xã hội và trước hết tại chính mỗi gia đình. Điều này khẳng định vị trí, vai trò quan trọng của gia đình trong sự nghiệp bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em, đặc biệt là giáo dục pháp luật.

Bài viết dựa trên kết quả khảo sát đề tài “Giáo dục pháp luật cho con cái trong gia đình hiện nay” của tác giả, được thực hiện tại huyện Đông Triều và Tp. Hạ Long (tỉnh Quảng Ninh) với dung lượng mẫu khảo sát là 600 (trong đó có 300 học sinh và 300 phụ huynh học sinh), nhằm làm rõ thực trạng giáo dục pháp luật cho trẻ vị thành niên tại Quảng Ninh hiện nay.

1. Giáo dục pháp luật cho trẻ vị thành niên tại Quảng Ninh hiện nay

- Nhận thức của các bậc cha mẹ về nội dung giáo dục pháp luật

Đánh giá về các nội dung giáo dục pháp luật, kết quả khảo sát cho thấy,

^(*) ThS. Học viện Báo chí và Tuyên truyền.

nhận thức của các bậc phụ huynh về các nội dung giáo dục pháp luật chưa toàn diện và sâu sắc. Điều này được thể hiện trong quan điểm của các bậc cha mẹ về một số nội dung giáo dục pháp luật cho trẻ vị thành niên.

Thứ nhất, về các nội dung giáo dục ý thức tổ chức kỷ luật, theo kết quả khảo sát, nhận thức thiếu toàn diện làm cho các bậc cha mẹ bị hạn chế trong nhận định, đánh giá vấn đề và là cản trở lớn trong việc giáo dục con cái một cách có hiệu quả, được thể hiện: tôn trọng kỷ luật, nội quy, quy định của nhà trường 86%; tôn trọng kỷ luật, nội quy, quy định của các cơ quan tổ chức và xã hội 65,2% và tôn trọng quy định, nề nếp của gia đình 73,6%. Điều đó cho thấy, không phải tất cả các bậc phụ huynh đều có cùng một nhận thức về các nội dung giáo dục ý thức tổ chức kỷ luật cho con cái.

Thứ hai, về nội dung giáo dục ý thức phòng tránh các tệ nạn xã hội, kết quả khảo sát cho thấy, phần lớn các bậc cha mẹ đều nhận thức được nội dung cơ bản của giáo dục ý thức phòng tránh các tệ nạn xã hội: ý thức phòng tránh hành vi sử dụng văn hóa phẩm độc hại 89,9%; ý thức phòng tránh hành vi đua xe trái phép 84,6%; ý thức phòng tránh hành vi đánh cờ bạc, cá độ ăn tiền 87,6%; ý thức phòng tránh hành vi hoạt động mại dâm 84,6% và ý thức phòng tránh hành vi sử dụng ma túy và các chất gây nghiện 85,6%; còn lại hơn 10% chưa nhận thức được điều này.

Thứ ba, về nội dung giáo dục phòng tránh các hành vi vi phạm pháp luật, theo kết quả khảo sát, phần nhiều cha mẹ nhận thức được các hành vi trên là các hành vi vi phạm pháp luật mà họ cần phải hướng tới giáo dục con cái để

chúng tránh vướng phải, cụ thể: giáo dục phòng tránh hành vi tổ chức đua xe trái phép và hành vi tổ chức, dụ dỗ, dẫn dắt mại dâm 88,9%; giáo dục phòng tránh hành vi tổ chức đánh bạc, cá độ 85,9%; giáo dục phòng tránh hành vi buôn bán, tàng trữ trái phép vũ khí, chất gây cháy nổ, các chất độc hại 88,9%; giáo dục phòng tránh hành vi trộm cắp, lừa đảo, cướp giật tài sản 89,2%; giáo dục phòng tránh hành vi hiếp dâm 87,2%; giáo dục phòng tránh hành vi buôn bán, tàng trữ, vận chuyển ma túy 89,2% và giáo dục phòng tránh hành vi giết người 86,9%. Tuy nhiên, vẫn còn trên 10% không cho rằng đó là những nội dung mà họ cần phải giáo dục con cái mình có ý thức phòng tránh. Mặt khác, đề cập đến những nội dung của giáo dục pháp luật, các bậc cha mẹ thường gặp nhiều lúng túng về nhận thức. Đây là khó khăn, trở ngại cho tiến trình giáo dục pháp luật cho con cái và làm cho giáo dục trẻ em chưa đạt được kết quả như mong muốn.

Qua khảo sát đánh giá ý thức tổ chức kỷ luật của học sinh trong các trường phổ thông tại Quảng Ninh cho thấy, tình trạng trẻ em vi phạm kỷ luật, quy định, nội quy trường lớp rất phổ biến. 100% các hành vi vi phạm kỷ luật ở nhà trường đưa ra đều có học sinh vướng phải: vi phạm làm việc riêng hoặc nói chuyện riêng trong giờ học 87,6%; gian lận trong thi cử 34,4%; sử dụng đồ chơi, các loại thiết bị (máy nghe nhạc, điện thoại di động...) trong giờ học 24,1%; nói dối, nói sai sự thật 21,0%; đi học muộn, ra trước giờ, bỏ tiết 16,2%; không mặc trang phục theo quy định (mặc đồng phục, đeo khăn quàng, đi dép quai hậu, giày...) 15,8%; ăn quà vặt trong lớp 14,4%; gây gổ, đánh nhau

10,7%; bỏ học không lý do 8,2%; nghịch, phá hoại tài sản của nhà trường 3,8% và hỗn láo với thầy cô giáo và cán bộ, công nhân viên của trường 3,4%. Ngoài ra, đánh giá tình trạng vi phạm quy định, luật lệ xã hội của học sinh, cho thấy: 88,6% đã từng vi phạm luật lệ giao thông; 7,8% không chấp hành các quy định của các cơ quan, tổ chức trong xã hội; 0,6% xâm phạm tài sản của người khác hoặc tài sản của tập thể và 7,8% đánh nhau, gây rối trật tự công cộng. Như vậy, tình trạng trẻ em vi phạm ý thức tổ chức kỷ luật trường lớp và vi phạm quy định xã hội diễn khá phổ biến và tương ứng với mức hạnh kiểm mà các em được đánh giá tại trường: 50,2% học sinh hạnh kiểm tốt; 41,1% hạnh kiểm khá; 8,0% trung bình và 0,7% hạnh kiểm yếu, kém. Từ đó, có thể nhận thấy, sự rèn luyện trong học tập, trong ý thức tổ chức kỷ luật của học sinh tại địa điểm khảo sát ở Quảng Ninh chưa cao cũng như hiệu quả giáo dục con cái của các bậc cha mẹ chưa đạt được ở mức như mong muốn, một phần nguyên nhân là do nội dung giáo dục pháp luật chưa được các bậc cha mẹ truyền tải một cách tối đa bởi sự hạn chế trong nhận thức của họ.

- Phương pháp giáo dục pháp luật

Nghiên cứu cho thấy, phần lớn các bậc cha mẹ giáo dục con cái bằng những phương pháp: truyền đạt, phân tích, giảng giải 85,6%; đúc rút kinh nghiệm, nêu gương người tốt, cảnh báo người xấu 48,0%; khuyến khích, động viên, khen thưởng 24,5%; mua sách, truyện, báo về giáo dục pháp luật 17,4%; làm gương 14,4%, chỉ có 2% cha mẹ dùng hình thức phạt. Tuy nhiên, những phương pháp mà cha mẹ thường dùng

để giáo dục không phù hợp với mong muốn của các em, kết quả khảo sát mong muốn của các em về phương pháp giáo dục cho thấy: phương pháp truyền đạt, phân tích, giảng giải 37,3%; phương pháp khuyến khích, động viên, khen thưởng 32,7%; phương pháp đúc rút kinh nghiệm, nêu gương người tốt, cảnh báo người xấu 15,7%; các phương pháp còn lại chiếm tỷ lệ thấp tương đương, đó là phương pháp làm gương 6,7%; phương pháp mua sách, truyện, báo về giáo dục pháp luật 4,7%. Trong đó, chỉ có 1,3% trẻ em có cùng nhận định với cha mẹ cho rằng, phạt là phương pháp tối ưu.

Như vậy, không giống với cha mẹ, hai phương pháp mà trẻ em mong muốn là truyền đạt, phân tích, giảng giải và khuyến khích, động viên, khen thưởng. Hai phương pháp này có tỷ lệ lựa chọn tương đương. Tuy không có sự chênh lệch nhiều giữa sự lựa chọn phương pháp giáo dục của cha mẹ và mong muốn của con cái nhưng các bậc cha mẹ cũng nên cân nhắc và điều chỉnh phương pháp giáo dục cho phù hợp để nâng cao hiệu quả giáo dục pháp luật cho con cái.

Giáo dục trẻ em diễn ra không đơn thuần chỉ là truyền thụ và tiếp nhận mang tính bắt buộc mà còn được chi phối bởi tình cảm, sự quan tâm đến sở thích và nhu cầu của những người sống trong cùng một gia đình, tạo nên bầu không khí tâm lý ảnh hưởng trực tiếp đến tinh thần, sức sống, năng lực hoạt động của mỗi thành viên, là môi trường để trẻ em bộc lộ mình đúng nhất. Những liên hệ qua lại giữa các thành viên trong gia đình có sức mạnh thuyết phục trong hình thành ý thức, thói quen, hành vi đúng đắn mà không thiết

chế nào có thể thay thế được. Với việc giao tiếp thường xuyên, tự nhiên và thân thiện; với sự gần gũi và tin cậy lẫn nhau giữa các thành viên trong gia đình, trẻ em không ngại giải bày những băn khoăn, thắc mắc, những bức xúc của bản thân và vì thế mà cha mẹ có thể phát hiện kịp thời, chính xác những biểu hiện của con cái để giải đáp thỏa đáng, giúp trẻ tháo gỡ những khó khăn cũng như xây dựng nhân cách cho các em. Với những đặc điểm đó, giáo dục pháp luật cho con cái trong gia đình được đánh giá là có hiệu quả hơn so với giáo dục trong các môi trường khác.

Để xác định hiệu quả của giáo dục pháp luật cho trẻ vị thành niên trong gia đình, chúng tôi đã tiến hành khảo sát để đánh giá việc tiếp nhận giáo dục pháp luật ở trẻ em trong gia đình hiện nay.

2. Việc tiếp nhận giáo dục pháp luật ở trẻ vị thành niên hiện nay

- Tiếp nhận nội dung giáo dục pháp luật

Để giáo dục pháp luật cho trẻ em đạt được hiệu quả cao thì người lớn, mà đặc biệt là các bậc cha mẹ phải hiểu được tâm tư, nguyện vọng, mong muốn của trẻ. Tìm hiểu suy nghĩ thực của trẻ em nhằm đáp ứng nhu cầu giáo dục chính là một cuộc khảo sát hữu hiệu nhất để tìm giải pháp nâng cao chất lượng và hiệu quả của giáo dục pháp luật. Không ít gia đình đã giáo dục con cái không dựa trên cơ sở mong muốn của chúng, giáo dục theo một khuôn mẫu cứng nhắc, không xét đến tâm lý lứa tuổi, hoàn cảnh cụ thể, không lắng nghe ý kiến của con. Điều này làm nảy sinh những bất đồng, mâu thuẫn giữa cha mẹ và con cái; là nguyên nhân của việc không phục tùng ở con cái đối với cha mẹ.

Về nội dung giáo dục pháp luật ở nhà trường, quan điểm của các học sinh được đánh giá như sau: hay và bổ ích 54,2%; bình thường 38%; không hay/chán 7,1% và không biết/không trả lời 0,7%. Qua đó cho thấy, gần một nửa số học sinh được hỏi đánh giá nội dung giáo dục pháp luật của nhà trường là bình thường, thậm chí không hay hoặc nhàm chán.

Thực tế, hiện nay phần lớn các môn học trong nhà trường còn thiên về dạy chữ, dạy nghề mà chưa quan tâm đúng mức đến việc dạy làm người. Công tác tuyên truyền phổ biến, giáo dục đạo đức, ý thức chấp hành pháp luật ở một số nhà trường còn hạn chế. Giáo dục công dân là một trong những môn học thuộc nhóm môn khoa học xã hội nhân văn và là môn học chính khóa nhằm hình thành thế giới quan, nhân sinh quan ở người học, trang bị cho học sinh tri thức, hình thành thái độ, tình cảm, lòng tin đối với pháp luật, từ đó giúp các em có hành vi đúng đắn, có khả năng điều chỉnh cuộc sống cho phù hợp với yêu cầu của xã hội. Tuy nhiên, hiệu quả của môn Giáo dục công dân chưa cao, chưa đạt được kết quả như mong muốn do tâm lý học sinh thường coi môn này là môn phụ, mặc dù đó là một môn học chính khóa, được thực hiện giảng dạy nghiêm túc, có kiểm tra, chấm điểm, đánh giá như các môn học khác. Đây chính là một trong những khía cạnh mà chúng ta cần phải xem xét lại. Bên cạnh đó, thực trạng triển khai các biện pháp giáo dục pháp luật ở một số trường phổ thông còn nhiều bất cập về đội ngũ giáo viên - những người tổ chức thực hiện giáo dục, đánh giá và quyết định chất lượng giáo dục đào tạo. Nhiều giáo viên dạy môn Giáo dục công dân không được đào tạo đúng chuyên môn. Một số thầy

cô đảm nhiệm môn này thường là giáo viên thuộc các bộ môn khác, các cán bộ quản lý, cán bộ đảng, đoàn thể, v.v... Đó là hiện tượng khá phổ biến đối với các trường phổ thông hiện nay trên phạm vi cả nước.

Theo kết quả khảo sát, phần lớn trẻ em được hỏi chưa đánh giá cao về nội dung giáo dục pháp luật của bố mẹ: hay và bổ ích 42,2%; bình thường 51,5%; không hay/chán 3,4%; không biết/không trả lời 0,7%; học sinh có ý kiến khác 2,0%. Tỷ lệ đánh giá của học sinh về mức độ hấp dẫn trong nội dung giáo dục pháp luật của gia đình thấp hơn so với nhà trường mặc dù mức độ thường xuyên trong giáo dục gia đình cao hơn so với nhà trường. Đa số học sinh được hỏi cho rằng, nội dung giáo dục pháp luật của cha mẹ là bình thường hoặc không hay/chán là do những nội dung này còn nghèo nàn, chưa hấp dẫn (42,2% và 51,5%). Việc giáo dục pháp luật ở trường học là tiền đề cho việc giáo dục pháp luật cho trẻ em trong gia đình. Bởi lẽ, nội dung giáo dục pháp luật ở nhà trường mang tính hệ thống, cụ thể và phù hợp. Với những kiến thức được học tập ở trường, trẻ em sẽ nắm được các nội dung với bản chất và nguyên lý cơ bản, điều này giúp trẻ dễ dàng tiếp thu và tiếp thu có hiệu quả hơn những điều cha mẹ dạy bảo.

Trong khi giáo dục pháp luật cho trẻ em ở nhà trường đang còn một số bất cập thì trong gia đình cũng vướng phải những hạn chế nhất định (trình độ học vấn, trình độ hiểu biết chưa cao; điều kiện tiếp cận thông tin chưa nhiều; thời gian dành cho con cái rất ít...). Đó cũng là nguyên nhân làm cho mức độ tiếp nhận nội dung giáo dục pháp luật ở trẻ em chưa cao. Kết quả khảo sát về mức

độ tiếp nhận nội dung giáo dục pháp luật ở con cái của các bậc cha mẹ, cho thấy: rất tốt 18,5%; tốt 36,0%; khá 28,0%; bình thường 16,4%; yếu, kém 0,7% và không biết 0,3%. Như vậy, căn cứ vào thang đo mức độ hứng thú của học sinh và căn cứ vào nhận định của các bậc cha mẹ, phần nào có thể nhận định rằng, nội dung giáo dục pháp luật dù trong gia đình hay ở trường học đều chưa gây hứng thú cho trẻ em, và đây là nguyên nhân làm cho sự tiếp nhận nội dung giáo dục pháp luật ở trẻ còn thấp.

- Tiếp nhận phương pháp giáo dục pháp luật

Nội dung giáo dục là yếu tố rất quan trọng cho sự thành công trong giáo dục trẻ em nhưng không phải là yếu tố duy nhất quyết định chất lượng và hiệu quả của giáo dục. Để triển khai các nội dung giáo dục cần phải có nhiều yếu tố, trong đó có yếu tố phương pháp. Phương pháp giáo dục đóng vai trò hết sức quan trọng, là yếu tố căn bản quyết định sự thành công của quá trình giáo dục.

Khảo sát đánh giá của các em học sinh về phương pháp giáo dục pháp luật của các bậc cha mẹ và thầy cô giáo cho thấy, tỷ lệ đánh giá của học sinh về phương pháp giáo dục pháp luật của thầy cô giáo và cha mẹ tương đối giống nhau (xem Bảng 1 trang bên). Phần lớn học sinh đánh giá phương pháp của thầy cô giáo và cha mẹ là bình thường (45,5% và 47,1%), khoảng 1/3 đánh giá dễ hiểu, dễ nhớ, sinh động, thích thú (36,7% và 31,9%), số học sinh còn lại khẳng định không thích. Như vậy, phương pháp giáo dục pháp luật của các thầy cô giáo ở trường hay các bậc cha mẹ trong gia đình đều chưa gây được hứng thú đối với trẻ em. Phương pháp giáo dục nghèo nàn hoặc mang tính

hình thức vẫn tồn tại như một thực tế. Việc giáo dục, phổ biến kiến thức về pháp luật đã được triển khai trong các trường phổ thông nhưng đến nay, chủ yếu vẫn là truyền thụ một cách thụ động về mặt lý thuyết. Hầu hết học sinh không được tập dượt, tiếp cận với thực tế thông qua các bài thực hành vận dụng pháp luật, giải quyết các tình huống pháp luật. Chính sự đơn điệu, tẻ nhạt này đã không lôi cuốn và hấp dẫn được sự quan tâm của học sinh.

Bên cạnh đó, không riêng nội dung giáo dục pháp luật mà cả phương pháp giáo dục pháp luật cũng chưa được học sinh đánh giá cao. Không chỉ kết quả của nghiên cứu này mà các nghiên cứu khác cũng chứng minh rằng, hiện nay giáo viên dạy môn Giáo dục công dân đang sử dụng phương pháp nêu

vấn đề là phổ biến nhất, sau đó đến phương pháp thuyết giảng, tổ chức cho học sinh thảo luận, cuối cùng là hình thức tổ chức trò chơi đóng vai. Các hình thức và phương pháp khác như: thi giải quyết tình huống, đố vui, tham quan thực tế, sử dụng phương tiện kỹ thuật chưa được quan tâm đúng mức mặc dù rất cần thiết.

Ngoài nội dung giáo dục hấp dẫn, phương pháp giáo dục đa dạng, phù hợp, các bậc cha mẹ cần chú ý đến những mong muốn, nguyện vọng, suy nghĩ của con cái đối với họ trong hành động: nói và làm gương (các bậc cha mẹ

chiếm 90,9%, con cái chiếm 64,0%); con cái thích được khen thưởng (cha mẹ chiếm 8,1%, con cái chiếm 30,0%). Như vậy, có sự thiếu trùng khớp giữa nhận định của cha mẹ và mong muốn của con cái. Trong khi đa số người lớn cho rằng, hành động nói và làm gương là rất cần thiết thì không ít trẻ em lại không nghĩ như vậy. Ngoài việc cha mẹ cần nói và làm gương thì rất nhiều em nhỏ mong muốn bố mẹ quan tâm, động viên, khuyến khích, khen thưởng.

Bảng 1: Đánh giá của học sinh về phương pháp giáo dục pháp luật của thầy cô giáo và cha mẹ (%)

Mức độ	Thầy, cô giáo	Bố mẹ
1. Dễ hiểu, dễ nhớ, sinh động, thích thú	36,7	31,9
2. Dễ hiểu nhưng khô cứng, giáo điều, không thích	13,5	15,6
3. Bình thường	45,5	47,1
4. Lạc hậu, không phù hợp	-	3,4
5. Khó hiểu/không hiểu/chán	3,4	-
6. Không biết/ không trả lời	0,3	-
7. Ý kiến khác	0,6	2,0
Tổng	100	100

Đánh giá mức độ tiếp nhận phương pháp giáo dục pháp luật ở trẻ em, kết quả khảo sát cho thấy, sự khác biệt luôn luôn hiện diện khá rõ nét giữa những nhận định của cha mẹ và con cái trong cùng một vấn đề. Cha mẹ luôn là người bị rơi vào trạng thái chủ quan so với nhận định của con cái: lối sống, cách ứng xử của cha mẹ hoàn toàn đúng với những điều mà mình dạy con cái (cha mẹ là 49,7%, trẻ em là 19,3%); phần lớn đúng (cha mẹ là 46,6%, trẻ em là 63,0%), đúng một phần (cha mẹ là 2,7%, trẻ em là 15,0%); phần lớn sai (cha mẹ là 0,7%, trẻ em là 1,7%) và sai hoàn toàn (cha mẹ là 0,3%, trẻ em là 0,7%). Ở

đây, sự thiếu tương đồng không phải bắt nguồn từ nhận thức không giống nhau mà do, hoặc là sự “cố tình không thừa nhận” của con cái, hoặc là sự “ngộ nhận” của các bậc cha mẹ. Nhưng cho dù nguyên nhân do đâu, người lớn nên xem xét lại hành động và ứng xử của mình, bởi chính họ là chủ thể của giáo dục gia đình.

Trong xã hội hiện nay, giáo dục con cái đòi hỏi các bậc cha mẹ phải sử dụng các phương pháp tiến bộ, phù hợp với nhận thức cũng như mong muốn của trẻ. Các bậc cha mẹ - chủ thể của quá trình giáo dục nhất thiết phải thích ứng với hoàn cảnh mới, với những tiến bộ của xã hội, thậm chí phải tiếp thu sự “xã hội hóa ngược trở lại” của con cái.

3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả giáo dục pháp luật cho vị thành niên

Hiện nay, mức độ tiếp nhận giáo dục pháp luật ở trẻ vị thành niên tại tỉnh Quảng Ninh chưa đạt kết quả cao. Ngoài những nguyên nhân khách quan khác, nguyên nhân chủ quan cơ bản của thực trạng này do sự hạn chế trong nhận thức cũng như trong đánh giá, nhận định của các bậc cha mẹ về nội dung giáo dục pháp luật; sự thiếu đồng nhất trong suy nghĩ, mong muốn giữa cha mẹ và con cái về phương pháp giáo dục. Từ thực trạng này, chúng tôi đưa ra một số kiến nghị nhằm góp phần nâng cao hiệu quả của việc giáo dục pháp luật cho trẻ em nói chung, cho trẻ vị thành niên nói riêng.

Một là, nâng cao trình độ hiểu biết và kiến thức pháp luật cho các bậc cha mẹ. Cha mẹ là chủ thể, là đối tượng tác động chính trong quá trình giáo dục con cái, là những lực lượng giáo dục cơ bản. Vì vậy, các lực lượng giáo dục này phải có mức độ nhận thức vững chắc về kiến

thức pháp luật cũng như ý thức hành động thì hiệu quả giáo dục càng cao.

Hai là, đảm bảo tính khoa học và tính giáo dục đối với giáo dục pháp luật ở nhà trường. Kiến thức pháp luật cung cấp cho học sinh phổ thông là những vấn đề rất cơ bản, ít phức tạp, được thiết kế, xây dựng và trình bày một cách khoa học, có luận cứ của khoa học pháp lý và khoa học giáo dục. Những nội dung đó có tác dụng giáo dục, hình thành và nuôi dưỡng ý thức, đặc biệt là niềm tin, thái độ tích cực đối với pháp luật và việc thực hiện pháp luật. Tính khoa học thể hiện ở mức độ xác thực, đúng đắn của tri thức pháp luật, giúp cho cá nhân tiếp nhận tri thức pháp luật như một vấn đề khoa học. Tính giáo dục được thể hiện bởi bản thân tri thức pháp luật có luận cứ khoa học và tính định hướng mục tiêu rõ ràng, làm cho cá nhân có thái độ, hành vi, thói quen tự nguyện thực hiện.

Chất lượng giáo dục pháp luật ở nhà trường có vai trò quan trọng tác động rất lớn đến chất lượng giáo dục pháp luật trong gia đình. Bởi lẽ, hai môi trường giáo dục này luôn luôn song hành để bổ sung, hỗ trợ cho nhau trong quá trình giáo dục trẻ em với một mục tiêu chung. Vì vậy, đảm bảo tính khoa học và tính giáo dục đối với giáo dục pháp luật ở nhà trường là điều cần thiết.

Ba là, phát huy nội dung, cải thiện phương pháp giáo dục pháp luật cho trẻ em trong gia đình. Trên cơ sở các nội dung cơ bản về giáo dục pháp luật mà trẻ em được học tại trường, các bậc cha mẹ cần phát huy, làm phong phú thêm cũng như làm sâu sắc hơn những điều con cái đã được học trên lớp bằng thực tiễn cuộc sống với những ví dụ sinh động và kinh nghiệm sống của bản

thân. Bên cạnh nội dung giáo dục, các bậc cha mẹ cũng cần chú ý tới phương pháp giáo dục tiến bộ, phù hợp với nhận thức, mong muốn, tâm tư, nguyện vọng của trẻ em.

Bốn là, đảm bảo tính thường xuyên, liên tục trong giáo dục pháp luật cho trẻ em. Giống như các khoa học giáo dục khác, giáo dục pháp luật trong gia đình cũng phải được đảm bảo tính thường xuyên và liên tục thì mới đạt được hiệu quả như mong muốn.

Năm là, dành thời gian tìm hiểu tâm tư, nguyện vọng, mong muốn cũng như những khó khăn mà con cái gặp phải. Để giáo dục pháp luật trong gia đình có hiệu quả, trước hết các bậc cha mẹ cần phải dành thời gian cũng như sự thiện chí để tìm hiểu suy nghĩ, mong muốn của con nhằm tìm ra tiếng nói chung, từ đó có những điều chỉnh thích hợp trong giáo dục.

Sáu là, phối hợp chặt chẽ với nhà trường trong giáo dục và quản lý trẻ em. Hai thiết chế cơ bản, quan trọng nhất có vai trò giáo dục trẻ em là gia đình và nhà trường. Hiệu quả của giáo dục pháp luật chỉ được phát huy khi kết hợp chặt chẽ với giáo dục nhà trường. Do vậy, phối hợp giáo dục giữa gia đình và nhà trường là yếu tố căn bản làm nên hiệu quả của giáo dục pháp luật cho trẻ em □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ủy ban Văn hóa, Giáo dục Thanh thiếu niên và Nhi đồng (2012). *Báo cáo kết quả giám sát việc thực hiện chính sách, pháp luật phòng chống bạo lực, xâm hại trẻ em giai đoạn 2008 - 2010*. Số 417/BC-UBVHGD TTN13, ngày 11/5/2012.
2. Nguyễn Khắc Hùng (2009). *Phương pháp giáo dục pháp luật*. Nxb. Đại học quốc gia TP. Hồ Chí Minh.
3. Đoàn Thị Thanh Huyền (2012). *Số liệu khảo sát đề tài “Giáo dục pháp luật cho con cái trong gia đình hiện nay”*. Quảng Ninh, tháng 8-9/2012.
4. Vũ Đức Khiển (chủ biên), Bùi Hữu Hùng, Phạm Xuân Chiến, Đỗ Văn Hãn, Trần Phàn (1987). *Phòng ngừa người chưa thành niên phạm tội*. Nxb. Pháp lý.
5. Đặng Trần Thanh Ngọc (2010). *Tình hình và giải pháp ngăn ngừa tình trạng vi phạm pháp luật của học sinh, sinh viên*. Tạp chí Nhà nước và Pháp luật, số 2.
6. Phòng PC45, Công an tỉnh Quảng Ninh (2012). *Thực tiễn hoạt động điều tra tội phạm liên quan đến người chưa thành niên tại địa phương - Thực trạng và những kiến nghị đề xuất hoàn thiện*.
7. Viện Kiểm sát nhân dân tỉnh Quảng Ninh (2012). *Báo cáo về việc thi hành các quy định của BLHS năm 1999 liên quan đến người chưa thành niên*. Số 168/BCTL-VKS, ngày 28/8/2012.
8. Hội đồng phối hợp công tác phổ biến, Giáo dục pháp luật của Chính phủ (2011). *Đặc san Tuyên truyền pháp luật*. Hà Nội, số tháng 3.
9. Đặng Thị Thanh Thủy (2009). *Tình hình trẻ em, trẻ vị thành niên vi phạm pháp luật trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh*, Báo cáo tham luận tại Hội thảo “Xây dựng gia đình thời kỳ CNH-HĐH đất nước”. Quảng Ninh, tháng 6/2009.